

OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA AİLE KATILIMININ ÖNEMİ: ÖĞRETMEN- AİLE - ÇOCUK ve KURUM

*(The Significance of Family Participation in the Pre-school
Institutions: Teacher- Family- Child and Institutionon)*

*Dilfiruz CÖMERT**

*Havise GÜLEÇ***

ÖZET

Okulöncesi dönemde çocuklarımızın eğitim hedeflerini saptarken çocuğu tek başına düşünmek mümkün değildir, çocuk ailesi ile bir bütündür. Eğitimci olarak başarılı bir okulöncesi eğitimini amaçlıyorsak içine anne-babayı da alan, aile eğitimini kapsayan, önem veren hedefler oluşturmak zorundayız.

Okulöncesi eğitime anne-babanın katılabilmesi için, okul tarafından ailelerin program hakkında bilgilendirilmeleri hatta yazılı olarak programın verilmesi gerekmektedir. Program hakkında verilen yazılı bilgiler aile ve okul arasında iyi bir iletişim ve anlaşma için sağlam bir temel oluşturur. Okulda verilecek eğitimin yararlı olabilmesi için öncelikle aileleri önemseyerek onlarla olumlu iletişim içine girilmesi gerekmektedir. Ailelerle olumlu iletişim sağlama bir anda gerçekleşmeyip, her ailede farklı sürede gerçekleşebilir. Programda diğer ailelerle etkileşim ve iletişim içinde olmaları da veliler için destek ve teşvik oluşturabilir. Aile destek programları yoluyla anne-babaları bilgilendirmek, yeni beceriler kazandırmak ve sorunlarına danışmanlık yapmak, aile içi ilişki dinamiğini geliştirmekte ve çocuğun gelişimini hızlandırmaktadır.

Okulöncesi eğitim; planlı ve programlı yapıldığında bir eğitim sürecidir. Eğer verilen eğitimin evde de devam etmesi amaçlanıyor ise; okulöncesi eğitim programı hazırlanırken sadece çocuk değil, ailesi de program içinde düşünülmelidir.15. Milli Eğitim Şurası'nda alınan ““Aile Katılım Programları” ve “Ana-Baba Okulları” yaygınlaştırılmalı” kararı ile aileyi de hedef almanın gerekliliği belirtilmiştir. Ayrıca, MEB 2002 Okulöncesi Eğitim Programında, programın uygulanması ile ilgili ilkelere ailenin çocuğun eğitime katılımının sağlanması zorunlu hale getirilmiştir. Bu nedenle okul-aile işbirliğinin sağlanmasının çocukta istenen davranışların geliştirilmesi açısından önemli olduğu belirtilmiştir. Ailelerin planlama ve

* Öğr.Gör., Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Okulöncesi ABD- Çanakkale

** Yrd.Doç.Dr., Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Okulöncesi ABD- Çanakkale

uygulamalara etkin katılımlarının sürekliliğinin sağlanması için, ailelerin okulda yapılanlar hakkında sürekli olarak bilgilendirilmelerinin gerekliliği de vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okulöncesi, Aile Katılımı Programı , Eğitim

ABSTRACT

It is impossible to think a child alone while attaching the education objectives of our children in pre-school period, a child is a whole with his / her parent. If we have the objective of a successful pre-school education we have to compose targets that includes parents, and attach importance to the family education.

In order to join parents in pre-school education, the parents have to be acknowledged about the programme by the school administration, even it is necessary to be given the programme on paper. The written information about the programme plays an important role for communication and agreement between family and school administration. For a beneficial education in schools, it is essentially important that the parents have to be cared, and we have to get in positive communication with them. However, providing a positive communication with parents cannot realize suddenly, it may realize in different duration for each family. Interacting and getting communication with other parents in the programme can also be encouraged and supported them. Acknowledged the parents by parent supporting programme, gaining new capabilities and advising their problems are developing communicative dynamic in the family, and they accelerate the child's development.

Pre-school education is an education process if it is organized in a programme. If education is aimed to be continued at home, it will be thought not only the child but also his/her parents while preparing a pre-school education programme. It is emphasised the necessity of attaching the importance of the family in the decisions “ Family Participation Programmes” and “Parents Schools must be spreaded”, which are taken in the 15th Council of Minister of National Education. Furthermore, in the 2002 Pre-school Education Programme of Ministry of National Education, providing the joining of the family to the children's education is obligated. For this reason it is stated that providing the coordination between school and family is essentially important for developing the expected behaviours of the child. It is also mentioned that in order to provide the continuity of an effective joining of families to the plans and applications, it is necessary to acknowledge the families about the education programme.

Key Words: Preschool, family participation programme, education

GİRİŞ

Okulöncesi eğitim, çocuğun ilerideki hayatını etkileyecek önemli bir süreçtir. Yapılan bilimsel araştırmalar ve çağdaş eğitim alanındaki uygulamalar; nitelikli, sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip nesilleri yetiştirmek için eğitimin çok küçük yaşlarda başlanılmasının gerekli olduğunu ortaya koymuştur. Çocuk eğitiminin öneminin artmasıyla birlikte evde de nitelikli bir eğitim verilmesi gerektiği bilincine varılmıştır (Seçkin-Koç, 1997:5).

Okulöncesi dönemde, çocuğa dış dünyayı tanıma olanağı veren, ona çeşitli alışkanlıklar kazandıran temel kurum ailedir. Çocuk, aile içinde temel öğrenme için gerekli deneyimleri kazanırken, olanaklar ölçüsünde gidebileceği okulöncesi eğitim kurumlarında bu deneyimleri pekiştirme ve zenginleştirme fırsatını bulur. Aile ile işbirliği veya daha yaygın kullanılan deyişle aile katılımı, okulöncesi eğitim programının önemli bir parçasını oluşturmalı ve kurumda verilen eğitimin devamlılığı, ailenin çocuğunu daha iyi tanınması, program konusunda bilgi sahibi olabilmesi vb. nedenlerle mutlaka planlı olarak yapılmalıdır (Oktay- Unutkan, 2003: 152).

Aile katılımı; ailelerin desteklenmesi, eğitilmesi ve eğitime katılımlarının sağlanmasına, çocukların deneyimlerinin, evleri ile eğitim kurumları arasındaki iletişim artışı ve sürekliliği ile artırılmasına ve programların velilerin katılım ve katkıları ile zenginleştirilmesine yönelik sistematik bir yaklaşımdır. Aile katılımı, bilgi paylaşma ve ilişki kurma işlemidir; görünmeyen programın temel bir kurum olduğu kadar çocukların dünyaları arasında da bir tutarlılık köprüsü oluşturur. Veliler, öğretmenlerin kendilerini dinlemesinden, çocuklarıyla ilgili bilgileri paylaşmaktan, çocukların bakım sorunları ile ilgili öneriler almaktan ve veli olarak rolleri teşvik edildiğinde, desteklendiklerine inanırlar. Programda diğer ailelerle iletişim ve etkileşim içinde olmaları da veliler için destek ve teşvik oluşturur.

Aile katılımı yüksek olduğunda öğretmenler; çocuklar hakkında ev ve aile ortamlarını da içeren daha geniş bir perspektife sahip olacaklarından, çocukların evle bağlantılı bireysel gereksinmelerine, stres etkenlerine ve değişimlerine daha duyarlı olarak, çocukların ve ailelerin ihtiyaçlarını daha anlayışlı ve çocuk merkezli etkin bir biçimde karşılanmasına yardımcı olurlar. Veliler, öğretmenlere yardımcı olabilecek özel bilgi ve yeteneklere sahip olabilirler. Onların katkılarına saygı göstermek ve değer vermek çok önemlidir. Evle eğitim kurumu arasındaki bu paylaşım, iletişim ve katılımın planlı bir şekilde ele alınması hem velilerin hem de öğretmenlerin çocuğun gelişimine ilişkin isteklerini gerçekleştirmede fırsat yaratır (Ensari - Zenbat, 1999:180).

Ailenin eğitim sürecine katılımının sürekliliği, hazırlanan programların iyi planlanmış ve tüm kategorileri içerecek biçimde

düzenlenmiş olmasına bağlıdır. Bu görüşten hareketle aile katılımının gerçekleştirilebileceği alanlar, temel olarak beş kategoride incelenebilir:

***Öğrenen Olarak Aile:** Ailenin, öğretim programlarının hedef ve içeriği, öğrenme süreçleri, okulun politikası ve etkili ebeveynlik becerileri konusunda bilgi ve etkililik düzeyini geliştirmesi.

***Öğreten Olarak Aile:** Ailenin, çocuğun ilk ve temel eğiticisi olduğu görüşünden hareketle evde öğrenme etkinliklerinde görev ve sorumluluk üstlenme becerilerinin gelişmesi (Örneğin; oyun oynama, kitap okuma, etkili çalışma becerileri, model oluşturma).

***Bilgi Kaynağı Olarak Aile:** Okul-aile arasında çocuğun gelişimini sağlayıcı iletişim kanallarının açık tutulması yoluyla, sürekli bir paylaşımını sağlama.

***Destekleyici Olarak Aile:** Okulun çeşitli gereksinmelerinin karşılanması açısından ailelerin, okul ve sınıf etkinliklerinde görev almaları (Örneğin; kul-aile işbirliği, sınıf annesi, bilgi kaynağı).

***Danışman ve Karar Verici Olarak Aile:** Ailenin, çocuğun gelişimi ile ilgili temel konularda okul yönetimi ve öğretmenle görüş alışverişinde bulunması, öneriler sunması ve karar verme sürecine etkin katılımı.

Öğrenme sürecine aile katılımını hızlandırıcı öğelerin başında öğretmen yaklaşımının yer aldığı bilinmektedir. Öğretmenin açık, tutarlı ve kararlı bir yaklaşımla gereksinim alanlarını belirlemesi, tüm grubu kapsayacak çeşitlilikte etkinlikler plânlaması ve ebeveynlerle ilişkide takındığı olumlu yaklaşım velilerin katılımını sağlamada etkili olabilmektedir. Aileler açısından etkili bir iletişim kurmada öğretmende aranan temel özelliklerin; sıcaklık, duyarlılık, açıklık, güvenilir ve tutarlı olma, öğrenci merkezli olma, etkili disiplin anlayışı ve öğretim yöntemlerinde yeterlik olduğu görülmektedir. Galinsky (1990), bu özelliklerin yanı sıra öğretmenin gelişime açık olması, hizmet içi eğitimlerden yararlanma istekliliği ve kişisel yeterliliğin de etkili olduğunu belirtmektedir (Akt. Gürşimşek, 2002:38).

Okul-Aile İşbirliğini Engelleyen Faktörler

Aile katılımını engelleyen faktörleri tespit etmek için yapılan çalışmalar sonucunda öğretmenlerin;

- Aile katılımı etkinliklerini planlamanın çok zaman aldığına inanmaları,
- Aileleri programa katılmaları için nasıl teşvik edeceklerini bilmemeleri,
- Katılım programını nasıl yürüteceklerini bilmemeleri,

- Ailelerin kendi sınırlarını aşacaklarını ve bunun karışıklığa yol açacağını düşünmeleri,
- Öğretmenlerin ailelerin önemli bilgileri arkadaşlarına aktarıp, kendilerini zor durumda bırakacaklarına inanmaları.
- Hem ailelerde, hem de öğretmenlerde görülen iş stresi.
- Arada var olan engelleri, açık yüreklilikle kabul edip ortadan kaldırmaya çalışmazlar.
- Bu engelleri ortadan kaldıracak bilgi, anlayış ve özgüvene sahip olmayabilirler.

En güçlü engeller genellikle, öğretmen ve anne-babaların duygularından ileri gelmektedir. Her iki taraf da birbirleriyle ilgili yanlış bir önyargı içinde davranıyor olabilirler (Oğuzkan- Oral, 1997:98).

Öğretmen-Aile İlişkisinin Sağlıklı Bir Şekilde Gerçekleştirilebilmesi İçin dikkat Edilmesi Gereken Noktalar:

- Aile, okulda çocuğun güven içinde olduğundan emin olmalıdır.
- Aile, öğretmenin çocuğun ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olacağını bilmelidir.
- Aile, çocuğun öğretmene olan yakınlığını her zaman rahat karşılayamayabilir. Öğretmenin buna dikkat etmesi gerekir.
- Aile, okuldaki disiplin tutumu ve program hakkında bilgi sahibi olmalıdır.
- Okul, aile için de bir eğitim ortamı olmalıdır.
- Okul, ailenin problemlerinin çözümlenmesine yardım edebilecek şartlara sahip olmalıdır.
- Öğretmen, anne-babanın çocuk için çok önemli kişiler olduğunu bilmelidir.

Okul-aile işbirliğinin çocuk, aile, öğretmen ve kurum açısından yararları şöyle açıklanabilir:

1. Çocuk Açısından:

- Çocuğu, mutlu ve başarılı bir kişi olarak hayata hazırlama.
- Okul ile ev arasında, çocuğa gösterilebilecek farklı eğitim tutumlarını ortadan kaldırma.
- Evin devamı olan güvenli bir ortamda daha iyi bir öğrenme fırsatı yaratabilme.

2. Aile Açısından:

- Çocuklarının eğitimlerinde kendi rollerinin önemini farkına varabilme.
- Çocuğun gelişimine çok yönlü olarak katkıda bulunabilme.
- Bu konuda kendine güven duyabilme.
- Kendi ilgi, yetenek, becerilerinin farkına varabilme.
- Çocuklara duydukları saygının artması, onları birey olarak görebilme.
- Çocukla sağlıklı bir iletişim kurabilme.
- Zaman ayıramamaktan dolayı duydukları suçluluk duygusunu yok edebilme.

- Yeni beceriler kazandırabilme.

3. Öğretmen Açısından:

- Programını daha kolay gerçekleştirebilme,
- Sağlıklı bir sonuca ulaşabilme,
- Sağlıklı iletişim sonucu kolayca tanıyabilme ve problemleri çözebilme,
- Sorumluluklarını paylaşabilme,
- Hedeflere ulaşabilme,
- İş tatminindeki artış sağlayabilme.

4. Kurum Açısından:

- Eğitimin sürekliliğini sağlayabilme,
- Çocuğun çok yönlü gelişimine katkıda bulunabilme,
- Amaçlarına daha kolay ulaşabilme,
- Eğitimde fırsat eşitliğini sağlayabilme,
- Eğitimin kalitesini arttırabilme,
- Sorumluluklarını paylaşabilme,
- İş tatminindeki artışı sağlayabilme.

İyi düzenlenmiş bir okulöncesi eğitim kurumu, çocuğu aile bütünlüğü içinde tanımaya ve gerekli ilişkileri kurmaya hazır olmalıdır. Bu konuda

okulun görevleri ve eğiticinin sorumluluğu önemlidir. Bu görevleri ve çalışmalarını 4 noktada toplayabiliriz:

1. Okula başlayan çocuğun aile yapısını, doğum, büyüme ve eğitim anlayışını yakından tanımak, gelişimini etkileyen nedenleri en doğru biçimde öğrenmek için yapılan çalışmalar; AİLEYİ TANIMA çalışmaları,

2. Anaokulu çevresine girdikten sonra çocuğa iyi yetişmesi için gerekli eğitim biçimini saptayacak ve geniş çalışmalara olanak sağlayacak AİLE İŞBİRLİĞİ ve İLİŞKİLERİNİN kurulması çalışmaları,

3. Aileyi tanıdıktan sonra çocuk eğitimi ve gelişimiyle ilgili sorunları çözümlenecek AİLE EĞİTİMİ çalışmaları,

4. Okul aile dayanışmasını güçlendirecek SOSYAL çalışmalar ve yakın çevreyi tanıma, kalkındırma, yardımlaşma ve diğer kurumlarla yapılan ortak çalışmalar.

Bu çalışmalara toplu olarak okulun SOSYO-KÜLTÜREL çalışmaları denebilir. Bir okulöncesi eğitim kurumu, bu çalışmalarla toplumun eğitim ve çocuk yetiştirme sorunlarına en etkin biçimde yönelmiş olacaktır (Oktay, 1993:15-16).

Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımının Gerçekleştirilmesinde İzlenecek Yollar

Okulöncesi eğitim kurumlarında aile katılımı programı gerçekleştirilmesinde izlenebilecek yollar aşağıda yer almaktadır:

1. **Çocuğun Okula Getirilişi ve Okuldan Alınışı:** Çocuk okula anne, baba veya yakını tarafından getirilir, okul çıkışında aynı şekilde alınır. Bu saatlerin esas amacı, çocuğu sıcak bir ilgiyle karşılamak ve uğurlamak olduğu unutulmamalıdır. Öğretmen, aileler çocuklarını okula bırakırken veya okuldan alırken onlarla karşılaşmaya ve selamlaşmaya özen göstermelidir (Yılmaz, 1999:185).

2. **Veli Toplantıları:** Bu toplantıların amacı, aile ve okul arasındaki bilgi alışverişini sağlamak, aile ile daha yakın ilişkiler kurmak, şikayet ve problemleri çözümlenektir (Eryorulmaz, 1993: 93).

Okul-veli toplantıları birbirinden beklentilerinin neler olduğunu ve bu zaman içinde karşılıklı tartışabilme imkânı sağlar. Bu toplantılar plânlı bir biçimde yapılarak okulöncesi eğitimin başarılı olarak çalışmasına yön verir. Genellikle ilk toplantılardan; aile, yönetici , öğretmen ve diğer personel o yıl için düzenlenen eğitim faaliyet plânlarında nelerin yer alacağı gözden geçirilerek ilkeler ortaya konur. Daha sonraki toplantılarda da bu faaliyetlerin değerlendirilmesi yapılır (Yılmaz, 1999: 85). Veli toplantıları her yarı yılda en az iki kez yapılmalıdır (MEB, 2002:21).

Veli Toplantıları İle İlgili İlkeler

a. Veli toplantıları, zamanlama açısından, velilerin çoğunluğunun katılımına imkân verebilecek şekilde düzenlenmelidir.

b. Veliler, toplantıya yazılı bir duyuru ile davet edilmeli, davet mektubunda toplantının tarihi, yeri, saati ve gündemi açıkça belirtilmelidir. Toplantının gündemi okulun ve velilerin genel ilgileri çerçevesinde olmalıdır.

c. Toplantı sırasında olabildiğince velilere söz hakkı verilmeli, düşüncelerini serbestçe söyleyebilecekleri bir ortam yaratılmalıdır.

d. Öğretmen ve yönetici tarafından velilerin katkısıyla gerçekleştirilebilecek ihtiyaçlar ve etkinlikler belirlenmeli ve toplantıda velilerin katkı şekilleri açığa kavuşturulmalıdır.

e. Velilerin talep ve ihtiyaçlarına dönük faaliyetlerin hangilerinin nasıl gerçekleştirilebileceği, gerçekleştirilemeyeceklerin ise nedenleri açıklıkla ortaya konulmalıdır.

f. Bu toplantılar, velilere çocuk gelişimi ve eğitim konularında yeni bilgileri aktarabilme imkânı da sağlamalıdır.

Veli toplantılarına katılan az ise ne yapılabilir?

- Veli toplantılarının zamanı, gündemi, toplantı sıklığı, duyuru şekli vb. konuların yeniden gözden geçirilerek daha iyi plânlanmalıdır.

- Toplantı, velilerin fikirlerini rahatlıkla söyleyebilecekleri bir iletişim ortamı içinde yürütülmelidir.

- Toplantı, gündemde belirtilen konularla sınırlı kalmalı katılanların çoğunluğunu ilgilendirmeyen özel isteklere dönük konuşmalara yer verilmemelidir.

- Toplantıda alınan kararlara uyulmalı, yerine getirilmeyecek olanlar var ise sebepleri açıklanmalıdır.

3. Bireysel Görüşmeler: Ailelerin öğretmenle bireysel görüşme yapabilmeleri için de olanak sağlanmalıdır. Ailelerle yapılan görüşmelerde, konuşmaya her zaman olumlu ve başarılı olduğu konularla başlanmalıdır. Daha sonra çocuğun güçlendirilmesi ve desteklenmesi gereken alanlar ifade edilmeli, bunun için okulda ve evde neler yapılabileceği konuşulmalı, ailelerin plânlama ve uygulamalara etkin katılımı sağlanmalıdır (MEB, 2002:21).

Bireysel görüşmeler yapılarak ebeveynlerin çocuklar ile ilgili beklentileri öğrenilebilir. Anne-babalar grupla yapılan toplantılarda çocuklarıyla ilgili problemi rahatça paylaşmayabilirler. Bireysel görüşmede

karşılıklı etkileşime girilebildiği için sorunun kaynağına inilebilir ve çözüm yolları üretilebilir. Görüşme sırasında ortam gerginleşirse, görüşme başka bir tarihe ertelenebilir (Ömeroğlu- Yazıcı- Dere, 2003:442).

4. Farklı Gereksinimi Olan Aileler İçin Çalışmalar:Özel gereksinimi olan çocuğa sahip anne-babalar, boşanmış anne-babalar, eşlerden birinin eksik olduğu aileler vb. özel durumlarıyla başa çıkabilmeleri konusunda desteklenmeli ve rahatlatılmalıdır. Çocuklarına nasıl rehberlik edecekleri konusunda bilgilendirilmelidirler. Çocuk eğitiminde babaları da etkin kılmak için onlarla ilgili özel plânlamalar (babalar için özel toplantılar vb.) yapılabilir.

5. Ev Ziyaretleri: Öğretmen açısından güç olsa da çocukların evlerine yapılan ziyaretler çok önemli eğitim fırsatları sunmaktadır. Öğretmenin ziyaretleri çocuk ve aileyi daha iyi tanımasına fırsat vermektedir. Aile, ev ziyaretleri sırasında duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade edebilmekte, çocuk ise öğretmenin kendisiyle ilgilendiğini ve değer verdiğini düşünerek özsaygısını geliştirebilmektedir (Aral- Yaşar- Kandır, 2002:174).

Öğretmen, her çocuğun evine bir yarıyılıda en az bir kez ev ziyareti yapmaya özen göstermelidir. Ev ziyaretlerinde çeşitli etkinlikler yapılabilir.

Örneğin;

- Evdeki rutin işlerin öğrenme yaşantısı olarak nasıl kullanılabileceği ailelere gösterilebilir.
- Çocuk ve ailenin birlikte oynayabileceği oyun ya da etkinlikler plânlanabilir.
- Çocuğun da görev alıp yapımına yardım edebileceği bir oyuncak yapılabilir.
- Ailelerin, çocuğun gelişimi hakkında bilgi almak istediği konular varsa, bu konuda bilgilendirilebilir.
- Çocuk ve ailesi ev ortamında gözlenebilir (MEB., 2002:21).

6. Bilgilendirme Toplantıları: Ailelerin çocuk gelişimi ve eğitimi konusundaki bilgi ve becerilerini arttırmak amacıyla kurumlarda toplantılar düzenlenebilir. Ailelerin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda, öğretmenin veya bir uzmanın rehberliğinde grup toplantıları, konferanslar ve paneller düzenlenebilir. Toplantıların konuları çocuk eğitimiyle ilgili olabileceği gibi aile-çocuk iletişimini artıracak, çocuklarla evde yapılabilecek etkinliklerle ilgili konularda olabilir. Ailelerin eğitim ihtiyaçları, öğretmen tarafından okul başladığında ihtiyaç belirleme formları yardımıyla tespit edilebilir (Aral- Yaşar- Kandır, 2002:173).

Ailelerin istek ve ihtiyaçları doğrultusunda seminerler düzenlenebilir, çeşitli tartışma konuları ile aileler farklı konularda fikir alışverişi yapabilirler (Dikmen, 1991: 55).

7. Dönem Sonlarında Rapor Verme: Ailelere, her dönem sonunda yapılan çalışmaların özetleriyle birlikte, çocukların genel durumunu değerlendiren bir rapor sunulabilir (Dikmen, 1991:56) .

Hazırlanacak olan gelişim raporunda, çocuğun okulöncesi eğitim kurumuna başladığı günden raporun tarihine kadar tüm gelişim alanları dikkate alınarak, geçen bu süre içinde çocuğun gelişimsel olarak kat ettiği yol, başarıları, desteklenmesi gereken özel yetenekleri detaylı bir şekilde açıklanmalıdır.

Ayrıca, ailelere özellikle belirtilmesi gerekli noktalar varsa, bunlara da raporda yer verilmelidir. Örneğin; özel yetenekler, evde desteklenmesi gereken alanlar ve ailelerin yapabilecekleri ile ilgili öneriler, çözüm yolları, etkinlik örnekleri vb. (MEB., 2002:77).

8. Bülten ve Bülten Tahtaları: Bülten tahtası, ebeveynin okula geldiği zaman rahatlıkla görebileceği bir yere asılmalıdır. Ana-baba tutumları ile ilgili bilgiler, gazete kupürleri, broşür, afişler, haftalık yemek listesi, çocukların etkinlik sırasında çekilen fotoğrafları asılabilir (Ömeroğlu, 2003: 444).

Program örnekleri, çocuk gelişimi ve eğitimi üzerine makaleler, duyurular, çocukların etkinlik örnekleri, el ilânları, acil telefon numaraları vb. bülten tahtasına asılabileceği gibi belli aralıklarla seçiler bu yazılar birkaç sayfalık bültenler şeklinde basılıp çoğaltılarak ailelere dağıtılabilir (Aral-Yaşar- Kandır, 2002:171).

Bunların dışında çocukların okulda öğrendiği şarkı, şiir vb. velilere duyurulabilir. Bu tür iletişim yolları kullanılarak velilere çocukların okulda yaptıkları faaliyetler ve çalışmalar doğrultusunda evde bunu desteklemek için yollar önerilebilir(Eryorulmaz, 1993: 92).

Ailelere aylık bülten yollanarak, aylık eğitim programları verilerek, çocuklarıyla birlikte yapabilecekleri faaliyetler, oyunlardan örnekler, öğretilen şarkı, bilmece ve faaliyetlerden örnekler verilebilir.

9. Belirli Gün ve Haftalarda Veli Gruplarını, Okul İçi Etkinliklere Katılmak Üzere Çağırma: Aile geceleri, kültürel yaşam yemekleri ve davetler kanalıyla veliler okula sosyal bir yolla getirilebilir (Ensari - Zenbat, 1999:181).

10. Dilek Kutusu Koyma: Ailelerin istek ve arzularını, eleştiri ve önerilerini yazarak bir dilek kutusu oluşturabilir.

11. Eğitici Geziler Düzenleme: Okul dışı etkinlikler ve geziler önceden ailelere bildirilerek, onlar da bu gezilere davet edilebilir.

12. Anne ve Babaların Okulun Eğitim Programına Katkıda Bulunmaları Üzere Davet Edilmesi: Örneğin; Sağlık Haftası nedeniyle doktor bir velinin okulu ziyaret etmesi ve bu konuda çocuklara bilgi vermesi, sağlık taraması yapması, okula ilkyardım malzemesi temin etmesi çok yararlı olabilir (Dikmen, 1991: 55-56).

13. Telefon Görüşmeleri: Aileler tarafından memnunlukla karşılanan bir iletişim yoludur. Telefon görüşmeleri sadece problemleri iletmek amacıyla değil, çocukların ve ailelerin ihtiyacı olduğu durumlarda yapıldığında daha etkili olmaktadır (Aral - Yaşar - Kandır, 2002:171).

Ebeveynler ile yüz yüze görüşemediği zaman kısa aralıklarla telefon görüşmeleri yapılarak ebeveyne okuldaki etkinlikler hakkında bilgi verilebilir (Ömeroğlu - Yazıcı - Dere, 2003:443).

14. Haber Mektupları: Okulöncesi eğitimle ilgili yenilikler, programlarda yapılan değişiklikler, haber mektuplarıyla ailelere duyurulabileceği gibi çocuk gelişimi ve eğitimiyle ilgili makaleler, basit oyuncakların yapımı veya okulda yapılan etkinliklerden bazı örneklerin evde de çocuklarla nasıl yapılabileceği, iki haftalık ya da aylık haber mektuplarıyla duyurulabilir.

Haber mektupları, çocuğun ilk kez o gün başarabildiği bir davranışı, evde çocukla yapılabilecek etkinlikleri, çocukların etkinlikler sırasında yaptığı davranış ve fotoğrafları gibi sınıf içi haberleri içerebileceği gibi çocuk yetiştirmeyle ilgili, çocuğun okulda öğrendiği bir kavramın evde nasıl pekiştirileceği ile ilgili bilgileri de içerebilir. Ayrıca, makale ya da broşür, düzenlenecek olan inceleme gezilerinin tarihleri ve plânını gösteren takvim, gez için gerekli olan izin belgeleri, okulda yapılacak proje çalışmaları için ebeveynin evde kullanmadığı artık malzeme listesi gibi bilgileri de içerebilir (Ömeroğlu - Yazıcı - Dere, 2003:444).

15. Kitapçıklar: Kitapçıkları, öğretmen kendisi yapabileceği gibi çocuklarla birlikte de hazırlayabilir. Çocukların en çok sevdiği yemeklerin tariflerinin bulunduğu kitapçıklar, çocukların ve okuldaki diğer personelin adreslerinin ve telefon numaralarının bulunduğu adres ve telefon kitapçıkları, gezi, gözlem sonucu hazırlanabilecek gezi kitapları, "hoşlandığım şeyler", "hoşlanmadıklarım", "en çok görmek istediklerim", "güldüğüm şeyler" vb. durumlarla ilgili kitapçıklar hazırlanarak ailelere gönderilebilir.

16. Broşürler: Tehlikeli durumlar, beslenme, iletişim, davranış problemleri vb. konularda hazırlanabilir. Broşürde önemli olan kısa, basit, anlaşılır ve uygulanabilir ifadelerin bulunması ve konularla ilgili, resimlere

de yer verilmesidir. Gerektiğinde aşı, hastalık gibi durumlarla ilgili hazır broşürler de kullanılabilir. Bütün ailelere broşürün verilmesine dikkat edilmelidir.

17. Afiş: Çarpıcı resimlerin kullanıldığı ve bir ana mesajın bulunduğu afişler hazırlanarak, ailelerin görebileceği yerlere asılmalıdır.

18. Fotoğraflar: Programdaki etkinlikler sırasında veya sınıfta gerçekleşen önemli olaylarla ilgili fotoğraflar panoya asılarak sergilenebilir. Ayrıca ailelere de bu fotoğraflardan verilebilir. Böylece aileler, sınıfta yapılanlar hakkında bilgi sahibi olarak, çocuklarını daha iyi tanırlar.

19. Kasetler: Program etkinlikleri sırasında meydana gelen ilginç olaylar kasetlere kaydedilebilir. Bu kayıtlar, evlere gönderilerek aileler okuldaki çalışmalar hakkında bilgilendirilir.

20. İki Yönlü Yazışmalar: Okuldan aileye, aileden okula çift yönlü bir iletişim sürecidir. Bu yazışmalarla çocuğun okuldaki etkinliklere katılımı, sağlık durumu ve gelişim özelliklerine ilişkin konularda karşılıklı iletişim sağlanabilir (Aral- Yaşar- Kandır, 2002:171-172).

21. Toplu Dosyalar:Çocuğun büyüme ve gelişimini izlemek amacıyla her bir çocuğun toplu dosyası tutulmalıdır.

Toplu dosyalarda, ebeveyn ve çocuğun günlük yaşantılarında yapmaktan hoşlandıkları şeyleri içeren bilgiler, çocukların sağlık kayıtları, gözlem kayıtları, gelişim raporları, öğretmenin çocukla ilgili anekdotları, görüşme raporları ve okulda yaptığı sanat çalışmaları bulunmalıdır (Ömeroğlu- Yazıcı- Dere, 2003:444).

22. Video-Teyp Kayıtları: Okulöncesi eğitim kurumlarında çocuğun arkadaşlarıyla sınıftaki konuşmaları, söyledikleri şiir ve şarkılar, orijinal bir olay karşısındaki izlenimleri, özgün olarak oluşturdukları öyküleri gibi etkinlikleri teybe kaydedilebilir. Çocukların sınıftaki veya bahçedeki oyunları, kutlamaları, inceleme gezileri gibi etkinlikleri de videoya kaydedilerek, ebeveynlerin bunlardan haberdar olmaları sağlanabilir. Ayrıca çocukların okul dışında yaptığı etkinliklerin (doğum günü, yeni bir kardeşin oluşu, çocuğun özel günleri vs.) video veya teyp kayıtları ve çekilen fotoğrafları okula getirilerek çocuğun arkadaşları ile paylaşması sağlanabilir.

23. Ebeveyn Kütüphanesi: Okul ortamındaki küçük bir odaya çocukla ilgili kaynak kitaplar, makaleler, uygun öykü kitaplarının bulunduğu bir bölüm hazırlanarak ebeveynler bu kaynaklardan yararlanmaları özendirilebilir (Ömeroğlu- Yazıcı - Dere, 2003: 445).

SONUÇ

Ana-baba, okulöncesi eğitimin yararlı hale getirilmesi ve yaygınlaştırılmasında temel unsur olarak görülmelidir. Onlar, gelecek neslin mutluluğundan herkesten daha fazla sorumlu olan kişileridir.

Analar-babalar, istemeseler de, çocuklarının öğretmenidirler. Hiç kimse bu rollerini onlardan alamaz. Okul, ailenin sağlayamadığı olanakları sunarak çocuğun yeni ihtiyaçlarını karşılayıcı rol oynar. Bir başka deyişle, öğretmen, ana-babanın eğitim etkinliğini tamamlar.

Bunun için de okul-aile işbirliğinin şart olduğu görülmektedir. Okul-aile ilişkilerinin olumlu yönde geliştirilmesi her iki tarafın da mutlu olmasını sağlar. Okul ve aile kurdukları sağlıklı iletişimle çocuğun gelişimini desteklemekte ve okulun amaçlarına da hizmet etmektedirler.

Okul ve aile öyle bir işbirliği içinde olmalıdır ki, çocuk bu işbirliğinin yarattığı tutarlı ortamda, dengeli, sosyal, uyumlu ve mutlu bir birey olarak yetişebilsin. Bunu sağlamak içinse, öncelikle aile okulu, okul aileyi tanımalı ve belli ilkelere görüş birliği ve yardımlaşma içinde olmalıdır (Oğuzkan-Oral, 1997:105).

Okul-aile arasında oluşturulacak etkili bir işbirliği için, sağlıklı iletişim ve etkileşimin bilincinde olmamız gerekir.

Okul-aile ilişkilerinin canlı tutulması ve olumlu yönde geliştirilmesinin herkesten çok her iki tarafın da ortak ilgi alanına, yani çocuklara yarar sağlayacağı unutulmamalıdır. Öğretmen ve anne-babalar ancak birbirlerine bağlı ve dayalı rollerinin bilinci içinde aradaki engelleri aşabilirler.

Ailenin, öncelikle kuruma olan güvenini sağlar. Çocuğunun gelişim alanları hakkında bilgi edinir. Bazı zamanlarda ailenin özel ilgileri, becerileri, okulöncesi etkinlikleri içinde faydalı bir şekilde yer alabilir. Aileler, okulda öğrencilerin evde devamında çok bilinçli davranırlar ve çocuğun evdeki öğrenme ortamını hazırlarlar. Okul-aile iç içe olduğunda, aileler okuldan çok şey öğrenmektedir ve çocukların eğitiminde güçlü kişiler haline gelmektedir (Poyraz, Dere, 2001:101).

ÖNERİLER

1. Okulöncesi eğitimin önemi, gerekliliği ve kazandırdıkları konusunda bilgilenmeleri ve çevreyi de olumlu yönde etkilemelerine rehberlik edilir.

2. Aileye çocuk gelişimi, eğitimi ve psikolojisini yorumlama konusunda eğitim verilebilir. Anne-baba eğitimine önem verilerek, eğitim programları hazırlanarak tüm kurumlarda aktif olarak uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir.

3. Ailelere anket, tanıma formları ile hangi konularda eğitime ihtiyaçları varsa öncelik sırasına göre belirtmeleri, beklentileri için gerekli planlama ve uygulama yapılmalıdır.
4. Okulun devletçe ve kendi imkânları ile gerçekleştiremediği bazı eksiklikleri aile ile işbirliği sağlanarak elde edilebilir.
5. Okulöncesi eğitim, kurum öğretmeni tarafından okula uyum sağlayamayan ve problemlili çocuklardan başlanarak öncelik sırasına göre plânlanarak uygulanmalıdır.
6. Gezi ve inceleme programlarında, çeşitli duyuruların yapılmasında görev dağılımı ile veli katılımı sağlanmalı.
7. Velileri bilgilendirmede varsa (doktor, diyetisyen, müzik, resim, tiyatro sanatçısı, polis vb.) diğer velilerin mesleklerinin paralelinde konferanslar, seminerler, sohbet toplantıları organizasyonu yaparak veli katılımı ve işbirliğini sağlamak.
8. Ailelerden çocukların eğitiminde kullanılacak çeşitli artık materyalleri ve dokümanları biriktirmeli istenebilir.
9. Ailelere çocukların gelişimini hazırlayıcı öğretim yöntemleri ve evde uygulamaları konusunda eğitici bilgi, proje uygulamaları verilebilir.
10. Ailelerin yıl içindeki çeşitli etkinliklere ve toplantılara katılımlarını izleme çizelgesi oluşturularak okul-aile ilişkisi düzenli biçimde izlenebilir.
11. Okulöncesi eğitim programlarıyla, okul-aile işbirliğinin olumlu sonuçlarını yansıtan (çocuk, aile, eğitimci vb. açısından) araştırmalar yapılmalıdır.
12. Anne-baba eğitimiyle ilgili konularda üniversitelerde uzman kişilerce okulöncesi eğitim kurumu öğretmenlerine hizmet içi eğitim verilmelidir.
13. Ailelerin gerek kurumla, gerek birbirleriyle iletişim ve etkileşimlerini sağlamak amacıyla aile geceleri, kültürel akşam yemekleri, piyesler vb. düzenlenebilir.
14. Okulöncesi eğitim kurumunda kitaplıkların zenginleştirilerek, ailelere bu konuda destek ve tanıtım yapılabilir.
15. Özel veli toplantıları yapılarak bu toplantılarda tartışmak ve çözümlenmek mümkün olabilir.

KAYNAKLAR

- Aral, Neriman, A. Kandır ve M. Can Yaşar. (2002) Okulöncesi Eğitim ve Okulöncesi Eğitim Programları, İstanbul: Ya-Pa Yayınları
- Dikmen, Betül. (1991) “Okul-Aile Etkileşimi”, Okulöncesi Eğitimciler İçin El Kitabı I, İstanbul: Ya-Pa Yayınları
- Ensari, Hoşcan ve R. Zenbat. (1999) “Yönetim Stilllerinin Ailenin Okulöncesi Eğitim Programlarına Katılım Üzerindeki Etkileri”, Marmara Üniversitesi Anaokulu / Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı, İstanbul: Ya-Pa Yayınları, İstanbul
- Eryorulmaz, Ani. (1993), “Kurumsal Okulöncesi Eğitimde Ailenin Rolü”, 9. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi Yaygınlaştırma Semineri, İstanbul
- Gürşimşek, Işık. (2002) “Etkin Öğrenme ve Aile Katılımı”, Dokuz Eylül Üniversitesi Anaokulu / Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı, İstanbul: Ya-Pa Yayınları
- M.E.B. (2002) 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okulöncesi Eğitim Programı, M.E.B. Ankara
- Oğuzkan, Şükran ve G. Oral. (1997) Okulöncesi Eğitimi, İstanbul: M.E.B. Yayınları
- Oktay, Ayla (1993), “Okul Ortamı ve Veli Öğretmen İlişkisinin Okul Başarısına Etkisi” Yaşadıkça Eğitim. Sayı: 30,s:15-16
- Oktay, Ayla ve Özgül Polat Unutkan. (2003) “Aile Katılımı”, Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Ömeroğlu, E., Dere Hale ve Diğerleri. (2003) Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. İstanbul: Mopa Kültür Yayınları.
- Poyraz, Hatice ve Dere Hale. (2001) Okulöncesi Eğitimin İlke ve yöntemleri, Ankara: Anı Yayıncılık
- Seçkin, Nezahat ve G. Koç. (1997) “Okulöncesi Eğitimde Okul Aile İşbirliği”, Yaşadıkça Eğitim. Sayı: 51, s.5-10
- Yılmaz, Nahide. (1999) Anaokulu Öğretmeninin Rehber Kitabı, İstanbul: Ya-Pa Yayınları

